

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

**ha- To'eh be-darke ha-hayim, o', Toldot Yosef ha-yatom
me-'ir Madmenah**

Smolensqin, Pereš Ben-Mošë

השמ ןב ץרפ ,ןיקסנעלאמס

Ṽin, 629 [1868 oder 1869]

ג

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10010

אָרוּחַת נַעֲרֵי בְנֵי הַיְשִׁיבָה

לא כדרך כל העמים אשר ישחדו מכספם לבנות בתי חכמה ובתי מלאכה דרכי בני ישראל; כל העמים יכינו למען בני העניים המבקשים תורה, לחם ובגד וכל הנערים יחד יאכלו חלק כחלק בבוא עת הארוחה ובגדים אחדים ילבשו כלם ולא נכר איש לפני רעהו. אכן דרכי בני ישראל ומשפטיהם שונות מאוד, בן יעקב נכון בכל עת להושיע, אמנם רק בעת אשר ישמע קול קורא לעזרה, רק אז יכטרו נחומיו על האומלל אשר בתחנונים יבקש לחם חסד ולא ירבה מחשבות רבות אולי מרמה בפיו ובטנו לא תחסר, ורק למען מלא כסף אמתחתו יפרוש יד לעזרה, כי אם יפתח ידו לעשות צדקה וחסד, אך לא כן אם יקום איש ישר וחכם לב וישמיע נדבות למען בנות בתי מחסה לאביונים, בתי אוסף לידועי חולי ושבעי ימים אשר אולת ידם למצוא לחם חקם ויש את לבנו להשכיל לדל, אז אלה הרחמנים והגומלים חסד בכל עת ואשר בצדקתם יתהללו לא לבד כי יעמדו מנגד, כי אם ישימו מעקשים לרגליו ויקראו אחריו מלא כעל עובר תורות ומפר מנהגי אבותיו אשר הסכינו לעשות צדקות רבות בידיהם במקום רואים, ולא ישימו אל לבם כי צדקתם תחשב להם — לא לעתים רחוקות — לחטאה, כי בה יחזקו ידי גרפים לבל ישלחו במלאכה יריהם, ויאמצו ידי אנשי חנף להחזיק בתרמית ולהתאמר לננועים ומעונים למען יחמלו עליהם, והעניים והאביונים אשר כלמה תכסה פניהם להשמיע בחוץ קולם יגועו מולעפות רעב ואיש לא ישים לבו לחמלה עליהם, וכי יכבדו אכפס על האמללים אשר ההצלחה הסתירה פניה מהם, לשלח מפניהם רסן הבשת אשר רק כידה העז והכח לנהל את האדם בדרכי יושר לבל יעשה מדחה, ואך פרק איש עולה מעל צוארו ולא ידע בשת, לא יבצר ממנו לעשות כל תועבה ומזמה. וכדרכם את כל העניים כן דרכם גם את בני העניים אשר מהם תצא תורה. וכל איש אשר ראה בעיניו בני הישיבה ודרכיהם יעיר כרנע, כי צדקתי בדברי אלה, כי ככל האביונים כן גם נערי בני הישיבה אשר יאוספו אספה להנות כל היום בתורת ה' כבוד בית ישראל ומשוש תפארתם, נערי בני הישיבה אשר אליהם עיני כל העדה נשואות, כי מהם תצא תורה לכל העם, כי מהם מורי דת ודין ויושבי כסאות למשפט יצאו, נערי בני הישיבה אלה לא ימצאו להם חקם ושטלותם לעורם ככל האדם בכבוד, כי אם יצאו וישוטו ככל העיר מבית לבית למצוא מרף לנפשם. כי זה משפט הישיבה, כי יבוא אליה נער לבקש לקח או נטל עליו לבקש לו לחם בתחלה, ואחת היא אם רב כח לבו להבין בתורה או השמן לכבו ולא ידע עד מה, עליו למצוא לו ימים! מבית לבית ילך וישאל בתחנונים: אולי תגדילו חסדכם את בן עני לתת לו ארוחה ליום אחד בשכוע? — אחד מכני הישיבה אוכל בביתנו — יענהו וילך לו אל בית אחר עדי ימצא את אשר יבקש, בדרך הזה יכינו להם הנערים מרף לנפשם, ודעת לנבון נקל, כי אחרי כל אלה לא עוד יבשו בשת והכלם לא ידעו לדבר שוא

ודבר כזב ולהצמיד הנף ולהכות איש את רעהו כלשון בקנאתו כו' על כי ארוחתו טובה מארוחתו וכי שם בן ישיבה נתן לחרפה ולקלסה בפי כל רואיהם, וגם בעיני ראש הישיבה ומנהליה נבזים הטה ושפלים, כי גם מהם לא נכחד, כי אך בתרמית וכזב ימצאו למו ארוחתם. אך לא רבים הטה המאשרים אשה אחרי כל העמל והכזו אשר ינחלו מרבה להכיל, ימצאו למו ארוחת תמיד בכל שבעת הימים, כי לאחד ימצאו אך ששה ולהשני חמשה וגם בארבעה או שלשה ימים בשבוע יחיו רבים, והנער אשר ארוחתו נתנה לו בכל ימי השבוע יתחשב למאשר בארץ ובו יקנאו רבים. וגם אני בין המאשרים נמנית, כי ראש הישיבה היה לא כלי, ואם כי לא מסתו האכילני כאב את בנו, בכל זאת הגדיל חסרו עמדי כאשר אמה, כי דבר טוב עלי כאזני אחדים ממודעיו והמה נתנו לי ארוחתי איש איש ביומו.

ב — אמנם מה יעשו אלה האטללים אשר רק שלשה או ארבעה ימים נמצאו להם בהדרשם וראש הישיבה לא שם עליהם עין פקחה כאב על בניו, מה יעשו הטה בחימים אשר אין להם ימים? והאמנם יהיה כדבר הזה, כי ראש הישיבה אשר על שכמו נתנה המשרה להורות את תלמידיו דעת ותורה, יבדיל את האחד וישים עליו עין פקחה לתת לו את כל חפצו בעת אשר כסן האחרים תחסר? ואיך לא תפקחנה עיני המשניחים ושומרי משמרת הבית לראות, כי הראש יעות משפט? — כזה וכזה תשאל אתה הקורא אשר מעורך לא ראית דרכי הישיבה ולא תדע משפטיה, לכן חכה נא לי רגע ואני אתאר בשרר אמת את הישיבה ואציג את הנערים אשר בה יתגוררו כמו חיים לפניך ואשמיעך כל אשר תחפוץ לדעת, ואולי עוד יותר מאשר תחפוץ.

ד

הישיבה

אהבת התורה ושנאת המלאכה אשר הכו שרשיהן עמוק עמוק על תלמי לכב היהודים בני ארצי, הולידו את הישיבות ברוב ערי מושבותיהם; הכבוד הגדול אשר אליו יקוה איש יהודי בתאות נפש ואשר יתן לו ידים ופח להלחם את העני והמחסור אשר ילווהו אל כל אשה ילד, מיום יוכל בשמחה בתופים ומחולות ואחריו רב אדם יטשך לשיש אתו משוש ביום שמחת לבו, עד אשר יובילוהו אל בית עולמו, הכבוד הגדול והאחד אשר יקח לבו ואשה יעודדהו כל עוד רוח חיים באפו ויתן לו מהלכים באנשים, הוא כבוד התורה, לא ככבוד אבות כבירי לח ושלוו עולם יתימר, לא אוצרות הזהב אשר אצרו אבותיו ינחווהו לפני גדולים, רק באבות יודעי תורה יתפאה, וכרבות כחו בתורה כן גדול ונכבד הנהו בעיניו כל רואיו. וגם האיש אשר לבו צפון משכל ולא דעת לו בתורה גם הוא לא ירף מרדוף אחרי הכבוד הגדול הזה, כי ידע נאמנה כי ישיגנו אחרי אשר יחנך לבניו על דרכי התורה, ואם בן אין לו יקח לכנותיו אנשים יודעי תורה וככבודם יתימר.